

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. vasario 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – EEB ir Turkijos asociacijos susitarimas – Sprendimas Nr. 1/80 – 6 ir 7 straipsniai – Turkijos piliečiai, jau integravęsi į priimančiosios valstybės narės darbo rinką ir turintys atitinkamą teisę gyventi šalyje – Nacionalinės valdžios institucijų sprendimai panaikinti Turkijos piliečių, teisėtai gyvenančių atitinkamoje valstybėje narėje ilgiau kaip 20 metų, teisę gyventi šalyje dėl to, kad jie kelia esamą, realią ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų – 13 straipsnis – *Status quo* išlyga – 14 straipsnis – Pateisinimas – Viešosios tvarkos sumetimai“

Byloje C-402/21

dėl *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai) 2021 m. birželio 23 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2021 m. birželio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą

byloje

Staatssecretaris van Justitie Veiligheid,

prieš

S

ir bylose

E,

C

prieš

Staatssecretaris van Justitie Veiligheid

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė A. Prechal, teisėjai L. Arastey Sahún, F. Biltgen (pranešėjas), N. Wahl ir J. Passer,

generalinis advokatas G. Pitruzzella,

* Proceso kalba: nyderlandų.

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,
atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2022 m. rugsėjo 28 d. posėdžiui,
išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- E, atstovaujamo *advocaten* A. Durmus ir E. Köse,
- C, atstovaujamo *advocaten* A. Agayev ir Š. Petković,
- S, atstovaujamo *advocaat* N. van Bremen,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos K. Bulterman ir A. Hanje,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos M. Brochner Jespersen, J. Farver Kronborg, V. Pasternak Jørgensen, M. Søndahl Wolff ir Y. Thyregod Kollberg,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir R. Kanitz,
- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir H. van Vliet,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1980 m. rugsėjo 19 d. Asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80 dėl Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos plėtros (toliau – Sprendimas Nr. 1/80) 6, 7, 13 ir 14 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant du ginčus: *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Teisingumo ir saugumo valstybės sekretorius, Nyderlandai; toliau – valstybės sekretorius) ginčą su S ir atitinkamai su E ir C dėl šio sekretoriaus priimtų sprendimų panaikinti S, E ir C teisę gyventi šalyje (toliau kartu – atitinkami asmenys) ir išsiųsti juos iš Nyderlandų teritorijos.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Asociacijos susitarimas

- 3 Pagal susitarimo, kuriuo įsteigiama Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacija, kuris 1963 m. rugsėjo 12 d. Ankaroje buvo pasirašytas Turkijos Respublikos, EEB valstybių narių ir Bendrijos ir kuris Bendrijos vardu buvo sudarytas, aprobuotas ir patvirtintas 1963 m. gruodžio 23 d. Tarybos sprendimu 64/732/EEB (OL 217, 1964, p. 3685; 2004 m. specialusis leidimas

lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 10; toliau – Asociacijos susitarimas), 2 straipsnio 1 dalį šio susitarimo tikslas – skatinti nuolatinį ir darnų susitariančiųjų šalių prekybos ir ekonominių santykių stiprinimą, visiškai atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti greitesnį Turkijos Respublikos ekonomikos vystymąsi, didinti Turkijos gyventojų užimtumo lygį ir gerinti jų gyvenimo sąlygas.

4 Šiuo atžvilgiu Asociacijos susitarime numatytas parengiamasis laikotarpis, kuriuo Turkijos Respublika, padedama Bendrijos, stiprins savo ekonomiką (šio susitarimo 3 straipsnis); pereinamasis laikotarpis, per kurį susitariančiosios šalys užtikrina laipsnišką muitų sąjungos kūrimą ir ekonomikos politikos derinimą (šio susitarimo 4 straipsnis); ir baigiamasis laikotarpis, pagrįstas muitų sąjunga ir susitariančiųjų šalių glaudesniu ekonominės politikos derinimu (to paties susitarimo 5 straipsnis).

5 Asociacijos susitarimo 6 straipsnyje numatyta:

„Siekdamos užtikrinti asociacijos režimo taikymą ir laipsnišką plėtrą, susitariančiosios šalys renkasi Asociacijos taryboje, kuri veikia neviršydama [Asociacijos] susitarimu jai suteiktų įgaliojimų.“

Papildomas protokolas

6 1970 m. lapkričio 23 d. Briuselyje pasirašyto ir Bendrijos vardu sudaryto, aprobuoto bei patvirtinto 1972 m. gruodžio 19 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2760/72 papildomo protokolo (OL L 293, 1972, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 11 t., p. 41, toliau – Papildomas protokolas), kuris, remiantis jo 62 straipsniu, sudaro neatskiriamą Asociacijos susitarimo dalį, 1 straipsnyje nurodyta, kad juo nustatomos šio susitarimo 4 straipsnyje numatyto pereinamojo laikotarpio įgyvendinimo sąlygos, tvarka ir terminai.

7 Papildomame protokole yra II antraštinė dalis „Asmenų ir paslaugų judėjimas“, kurios I skyrius skirtas „darbuotojams“, o II skyrius pavadintas „Įsisteigimo teisė, paslaugos ir transportas“.

8 Šio protokolo 59 straipsnyje numatyta:

„Srityse, kuriose taikomas šis [p]rotokolas, Turkijai nesudaromos palankesnės sąlygos nei tos, kurias valstybės narės pagal [EB sutartį] sudaro viena kitai.“

Sprendimas Nr. 1/80

9 Sprendimo Nr. 1/80 II skyriuje „Socialinės nuostatos“ yra 1 skirsnis „Klausimai, susiję su įdarbinimu ir laisvu darbuotojų judėjimu“, jame yra šio sprendimo 6–16 straipsniai.

10 Minėto sprendimo 6 straipsnyje nustatyta:

„1. Išskyrus atvejus, numatytus su darbuotojo šeimos narių teise laisvai įsidarbinti susijusiam 7 straipsnyje, darbuotojas Turkijos pilietis, teisėtai esantis valstybės narės darbo rinkoje, turi teisę:

- teisėtai išdirbęs vienus metus, prašyti šioje valstybėje narėje atnaujinti jo leidimą dirbti pas tą patį darbdavį, jei pastarasis turi laisvą darbo vietą;
- teisėtai išdirbęs trejus metus, šioje valstybėje narėje priimti kitą tos pačios profesijos jo pasirinkto darbdavio pasiūlymą įsidarbinti, pateiktą įprastomis sąlygomis ir įregistruotą šios

valstybės narės įdarbinimo įstaigose, tačiau pirmenybė įsidarbinti tokiu atveju teiktina Bendrijos valstybių narių darbuotojams;

- teisėtai išdirbęs ketverius metus, laisvai dirbti šioje valstybėje narėje bet kurią pasirinktą samdomą darbą.

<...>

3. 1 ir 2 dalių taikymo tvarka įtvirtinama nacionalinės teisės aktuose.“

11 To paties sprendimo 7 straipsnyje nurodyta:

„Teisėtai valstybės narės darbo rinkoje dirbančio darbuotojo, Turkijos piliečio, šeimos nariai, kuriems buvo suteikta teisė atvykti pas jį, turi teisę:

- išskyrus atvejus, kai pirmenybė teikiama Bendrijos valstybių narių darbuotojams, priimti bet kokią pasiūlymą įsidarbinti, jei jie bent trejus metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje,
- laisvai dirbti bet kokią pasirinktą samdomą darbą, jei jie bent penkerius metus teisėtai gyveno šioje valstybėje narėje.

Profesinį išsilavinimą priimančiojoje valstybėje įgiję darbuotojų, Turkijos piliečių, vaikai, gali, neatsižvelgiant į jų gyvenimo šioje valstybėje narėje trukmę, priimti bet kokią pasiūlymą įsidarbinti šioje valstybėje narėje su sąlyga, kad vienas iš jų tėvų bent trejus metus joje teisėtai dirbo.“

12 Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje numatyta:

„Bendrijos valstybės narės ir Turkij[os] [Respublika] negali nustatyti naujų apribojimų, susijusių su darbuotojų ir jų šeimos narių, kurie teisėtai gyvena ir dirba jų teritorijoje, įdarbinimo sąlygomis.“

13 Šio sprendimo 14 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Šio skirsnio nuostatos taikomos atsižvelgiant į apribojimus, pateisinamus viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos sumetimais.

2. Jos nepažeidžia teisių ir pareigų, kylančių iš valstybių teisės aktų ar dvišalių Turkijos [Respublikos] ir Bendrijos valstybių narių susitarimų, kuriais jų piliečiams numatytos palankesnės nuostatos.“

14 Remiantis minėto sprendimo 16 straipsniu, jo II skyriaus 1 skirsnio nuostatos taikomos nuo 1980 m. gruodžio 1 d.

Direktyva 2003/109/EB

15 2003 m. lapkričio 25 d. Tarybos direktyvos 2003/109/EB dėl trečiųjų valstybių piliečių, kurie yra ilgalaikiai gyventojai, statuso (OL L 16, 2004, p. 44; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 272) 12 straipsnyje „Apsauga nuo išsiuntimo iš šalies“ nustatyta:

„1. Valstybės narės gali priimti sprendimą išsiųsti ilgalaikį gyventoją tikrai tuo atveju, jei jis ar ji kelia realią ir pakankamai rimtą grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui.

2. Straipsnio 1 dalyje nurodytas sprendimas negali būti grindžiamas ekonominiais sumetimais.
3. Prieš priimdamos sprendimą išsiųsti ilgametį gyventoją, valstybės narės turi atsižvelgti į šiuos veiksnius:
  - a) gyvenimo jų teritorijoje trukmę;
  - b) suinteresuotojo asmens amžių;
  - c) to pasekmes suinteresuotam asmeniui ir jo šeimos nariams;
  - d) ryšius su gyvenamąja šalimi arba ryšius su kilmės šalimi nebuvimą.

<...>

Nyderlandų teisė

Užsieniečių įstatymas

- 16 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 2000 m. lapkričio 23 d. *Wet tot algehele herziening van de Vreemdelingenwet (Vreemdelingenwet 2000)* (Užsieniečių įstatymas; *Stb.*, Nr. 495, 2000) 22 straipsnyje numatyta

„<...>

2. 20 straipsnyje nurodytas neterminuotas leidimas gyventi gali būti panaikintas, jei:

<...>

- c) atitinkamas asmuo buvo nuteistas galutiniu nuosprendžiu už nusikalstamą veiką, už kurią baudžiama trejų metų ar didesne laisvės atėmimo bausme, arba jam pritaikyta *Wetboek van Strafrecht* (Baudžiamasis kodeksas) 37a straipsnyje nurodyta priemonė;
- d) užsienio pilietis kelia pavojų nacionaliniam saugumui.

3. Bendru administracijos aktu arba juo remiantis gali būti patvirtintos taisyklės, reglamentuojančios 2 dalyje nurodytus pagrindus.“

Nutarimas dėl užsieniečių

- 17 2000 m. lapkričio 23 d. *Besluit tot uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 (Vreemdelingenbesluit 2000)* (2000 m. Nutarimas dėl užsieniečių; *Stb.*, Nr. 497, 2000) redakcijos, taikytinos iki 2012 m. liepos 1 d., 3.86 straipsnis suformuluotas taip:

„<...>

4. Prašymas [pratęsti įprastą leidimą laikinai gyventi šalyje] taip pat gali būti atmestas remiantis [Užsieniečių] įstatymo 18 straipsnio 1 dalies e punktu, jeigu užsienio pilietis galutiniu teismo

sprendimu buvo nuteistas už mažiausiai penkias nusikalstamas veikas, o jeigu šalyje jis gyveno trumpiau nei dvejus metus, bent už tris nusikalstamas veikas, ir jam skirta laisvės atėmimo bausmė (arba internavimas nepilnamečiui), [viešieji] darbai arba Baudžiamojo kodekso 37a straipsnyje, 38 m straipsnyje ar 77 h straipsnio 4 dalies a arba b punktuose nurodyta priemonė; arba jeigu galutiniu prokuratūros sprendimu („strafbeschikking“) jam skirti [viešieji] darbai ar taikyta ekvivalentiška bausmė arba priemonė užsienyje ir jeigu bendra šių bausmių ar priemonių, kurios yra besąlygiškai vykdytinos, trukmė yra bent jau lygi 5 dalyje nurodytai trukmei.

5. 4 dalyje nurodyta trukmė yra:

<...>

[jei asmuo šalyje gyveno] bent 15 metų, bet mažiau kaip 20 metų: 14 mėnesių.

<...>

11. Nukrypstant nuo pirmesnių dalių, prašymas [pratęsti įprastą leidimą laikinai gyventi šalyje] neatmetamas:

<...>

b) jei gyvenimo šalyje trukmė yra 20 metų.

<...>“

18 Šio nutarimo 3.98 straipsnyje nustatyta:

„1. Pagal [Užsieniečių įstatymo] 22 straipsnio 2 dalies c punktą įprastas leidimas nuolat gyventi šalyje gali būti panaikintas, jeigu atitinkamas užsienio pilietis galutiniu teismo sprendimu buvo nuteistas už nusikalstamą veiką, už kurią numatyta trejų metų ar ilgesnė laisvės atėmimo bausmė, laisvės atėmimo bausmė, [viešieji] darbai arba Baudžiamojo kodekso 37a straipsnyje nurodyta priemonė, arba skirta ekvivalentiška bausmė ar priemonė užsienyje ir jeigu bendra šių bausmių ar priemonių trukmė yra bent jau lygi 3.86 straipsnio 2, 3 arba 5 dalyje nurodytai trukmei.

2. 3.86 ir 3.87 straipsniai taikomi *mutatis mutandis*.“

19 Šio nutarimo 8.7 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Ši dalis taikoma užsienio piliečiams, kurie yra ES sutarties arba Europos ekonominės erdvės susitarimo šalies ar Šveicarijos Konfederacijos piliečiai, atvyksta į Nyderlandus arba joje gyvena.

<...>“

20 To paties nutarimo 8.22 straipsnyje nurodyta:

„1. Ministras gali atsisakyti suteikti leidimą teisėtai gyventi šalyje arba jį atšaukti dėl viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo priežasčių, kai atitinkamo užsienio piliečio asmeninis elgesys kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų. Prieš priimdamas sprendimą ministras atsižvelgia į suinteresuotojo asmens gyvenimo Nyderlanduose

trukmę, jo amžių, sveikatos būklę, šeiminių ir ekonominių padėčių, socialinę ir kultūrinę integraciją Nyderlanduose ir jo ryšių su kilmės šalimi intensyvumą.

<...>

3. Išskyrus atvejus, kai to reikalauja privalomieji visuomenės saugumo pagrindai, leidimas teisėtai gyventi šalyje neatšaukiamas, jei užsienietis:

a. pastaruosius dešimt metų gyveno Nyderlanduose; <...>

<...>“

21 Pagrindinėje byloje taikytinos redakcijos 2012 m. kovo 26 d. *Besluit houdende wijziging van het Vreemdelingenbesluit 2000 in verband met aanscherping van de glijdende schaal* (Nutarimas, kuriuo dėl slankiosios skalės sugriežtinimo iš dalies keičiamas Nutarimas dėl užsieniečių) (*Stb.*, Nr. 158, 2012; toliau – 2012 m. kovo 26 d. nutarimas) I straipsniu Nutarimas dėl užsieniečių buvo pakeistas taip, kaip nurodyta toliau.

22 Nutarimo dėl užsieniečių 3.86 straipsnio 5 dalies tekstas buvo pakeistas taip:

„4 dalyje nurodyta trukmė yra: <...>

[jei asmuo šalyje gyveno] bent 15 metų: 14 mėnesių.“

23 Nutarimo dėl užsieniečių 3.86 straipsnio 11 dalies, kuri tapo 10 dalimi, tekstas buvo pakeistas taip:

„Nukrypstant nuo pirmesnių dalių, prašymas neatmetamas, jei gyvenimo šalyje trukmė yra dešimt metų, nebent:

a) buvo padaryta baudžiamojo kodekso 22b straipsnio 1 dalyje nurodyta nusikalstama veika;

b) buvo padarytas teisės aktų, reglamentuojančių narkotines medžiagas, pažeidimas, už kurį pagal jų teisinę apibrėžtį baudžiama laisvės atėmimu šešeriems metams ar daugiau“.

24 2012 m. kovo 26 d. nutarimo II straipsnyje nustatyta:

„Šis nutarimas netaikomas užsieniečiui, kurio gyvenimas šalyje negalėjo būti nutrauktas pagal teisės aktus, galiojusius iki šio nutarimo įsigaliojimo.“

2000 m. Aplinkraštis dėl užsieniečių

25 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos *Vreemdelingencirculaire 2000* (2000 m. Aplinkraštis dėl užsieniečių) B10/2.3 dalyje numatyta:

„<...>

Viešojo tvarka ir visuomenės saugumas

Pagal Nutarimo dėl užsieniečių 8.22 straipsnio 1 dalį [kompetentinga institucija] atsisako suteikti leidimą teisėtai gyventi šalyje arba jį atšaukia, jei Sąjungos piliečio ar jo šeimos nario asmeninis elgesys kelia esamą, realią ir rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų, nebent dėl pagal analogiją taikomo Nutarimo dėl užsieniečių 3.77 straipsnio ar 3.86 straipsnio leidimas gyventi šalyje nėra panaikinamas.

<...>“

26 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikomos redakcijos šio aplinkraščio B 12/2.8 punkte nustatyta:

„[Kompetentinga institucija] panaikina įprastą leidimą nuolat gyventi šalyje, jei atsiranda Užsieniečių įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje nurodyta aplinkybė ir jei nuo jos nenukrypstama pagal Nutarimo dėl užsieniečių 3.97 ir 3.98 straipsnius.“

Pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

Pagrindinės bylos

Ginčas pagrindinėje byloje, susijęs su S

- 27 Turkijos pilietis S nuo 1983 m. vasario 15 d. teisėtai gyvena Nyderlanduose ir nuo 1992 m. kovo 9 d. turi įprastą leidimą nuolat gyventi šalyje.
- 28 2017 m. spalio 5 d. sprendimu valstybės sekretorius, remdamasis Nutarimo dėl užsieniečių 3.98 straipsniu ir šio nutarimo 3.86 straipsniu, iš dalies pakeistu 2012 m. kovo 26 d. nutarimu (toliau – sugriežtinta slankioji skalė), panaikino S leidimą gyventi šalyje, nurodė nedelsiant išvykti iš Nyderlandų teritorijos ir nustatė draudimą atvykti.
- 29 Šis sprendimas buvo motyvuotas tuo, kad nuo 1994 m. lapkričio mėn. S atžvilgiu buvo priimti 39 apkaltinamieji nuosprendžiai už nusikalstamas veikas, už kurias baudžiama trejų ar daugiau metų laisvės atėmimo bausme, ir kad bendra jam skirtų laisvės atėmimo bausmių, be galimybės jas atidėti, trukmė, t. y. 66 mėnesiai, atsižvelgiant į jo teisėto gyvenimo Nyderlanduose trukmę, atitiko sugriežtintos slankiosios skalės reikalavimus. Minėtas sprendimas taip pat buvo motyvuotas tuo, kad asmeninis S elgesys kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų, nes, pirma, jis padarė sunkias nusikalstamas veikas, įskaitant vagystę panaudojant smurtą, vagystę su įsilaužimu ir prekybą sunkiaisiais narkotikais, ir, antra, jo pakartotinio nusikalstamumo rizika yra didelė, nes S tęsė nusikalstamas veikas po to, kai dvejus metus buvo apgyvendintas specialioje nusikaltėliams recidyvistams skirtoje įstaigoje.
- 30 2018 m. kovo 27 d. sprendimu valstybės sekretorius atmetė S skundą dėl 2017 m. spalio 5 d. sprendimo kaip nepagrįstą.
- 31 Gavęs S ieškinį dėl šio sprendimo *Rechtbank Den Haag* (Hagos pirmosios instancijos teismas, Nyderlandai), posėdžiaujantis Roterdame (Nyderlandai), 2018 m. spalio 18 d. sprendimu panaikino 2018 m. kovo 27 d. ir 2017 m. spalio 5 d. sprendimus, motyvuodamas tuo, kad sugriežtinta slankioji skalė yra „naujas apribojimas“, kaip tai suprantama pagal Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį.

- 32 Valstybės sekretorius dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Raad van State* (Valstybės Taryba, Nyderlandai), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, ir, be kita ko, nurodė, kad, netaikant S šių nacionalinės teisės aktų, jo padėtis taptų palankesnė nei Sąjungos piliečių, o tai prieštarautų Papildomo protokolo 59 straipsniui.

Ginčas pagrindinėje byloje, susijęs su C

- 33 Turkijos pilietis C nuo 1976 m. gegužės 3 d. teisėtai gyvena Nyderlanduose ir nuo 1983 m. kovo 25 d. turi įprastą leidimą nuolat gyventi šalyje.
- 34 2018 m. balandžio 22 d. sprendimu valstybės sekretorius, remdamasis sugriežtinta slankiąja skale, panaikino C leidimą gyventi šalyje, nurodė nedelsiant išvykti iš Nyderlandų teritorijos ir nustatė draudimą atvykti. Šis sprendimas buvo motyvuotas tuo, kad nuo 1988 m. C atžvilgiu buvo priimti 22 apkaltinamieji nuosprendžiai, be kita ko, po 2012 m. už vagystes su įsilaužimu, užpuolimus ir prekyba sunkiaisiais narkotikais, ir kad bendra jam skirtų laisvės atėmimo bausmių, be galimybės jas atidėti, trukmė, t. y. 56 mėnesiai, palyginti su jo teisėto gyvenimo Nyderlanduose trukme, atitiko sugriežtintos slankiosios skalės reikalavimus. Valstybės sekretorius taip pat nusprendė, kad aplinkybė, jog nuo 1990 m. rugsėjo 1 d. iki 2000 m. gruodžio 31 d. C seksualiai išnaudojo savo nepilnametę dukrą, sustiprino vertinimą, kad asmeninis suinteresuotojo asmens elgesys kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų.
- 35 2018 m. spalio 3 d. sprendimu valstybės sekretorius atmetė C dėl šio sprendimo pateiktą skundą kaip nepagrįstą.
- 36 2019 m. liepos 24 d. sprendimu *Rechtbank Den Haag* (Hagos pirmosios instancijos teismas), posėdžiaujantis Middelburge (Nyderlandai), pripažino C ieškinį dėl 2018 m. spalio 3 d. sprendimo nepagrįstu. Šis teismas nusprendė, kad taikytinas Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnis, nes asmeninis C elgesys kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų ir šiuo atveju jis negali remtis šio sprendimo 13 straipsniu.
- 37 C dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, tvirtindamas, kad jo asmeninis elgesys nekelia esamos grėsmės pagrindiniam visuomenės interesui ir kad šiuo atveju taikytinas Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis.

Ginčas pagrindinėje byloje, susijęs su E

- 38 Turkijos pilietis E nuo 1981 m. teisėtai gyvena Nyderlanduose ir nuo 1995 m. kovo 16 d. turi įprastą leidimą nuolat gyventi šalyje.
- 39 2018 m. gegužės 30 d. sprendimu valstybės sekretorius, remdamasis sugriežtinta slankiąja skale, panaikino E leidimą gyventi šalyje, nurodė nedelsiant išvykti iš Nyderlandų teritorijos ir nustatė draudimą atvykti. Šis sprendimas buvo motyvuotas tuo, kad nuo 1990 m. dėl E buvo priimta 13 apkaltinamųjų nuosprendžių, įskaitant po 2012 m., ir kad bendra jam skirtų laisvės atėmimo bausmių, be galimybės jas atidėti, trukmė, t. y. 25 mėnesiai, palyginti su jo teisėto gyvenimo minėtoje teritorijoje trukme, atitiko sugriežtintos slankiosios skalės reikalavimus. Be to, valstybės sekretorius nusprendė, kad asmeninis E elgesys kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų.

- 40 2018 m. rugsėjo 24 d. sprendimu E pateiktas skundas dėl 2018 m. gegužės 30 d. sprendimo atmestas kaip nepagrįstas.
- 41 2019 m. gegužės 2 d. sprendimu *Rechtbank Den Haag* (Hagos pirmosios instancijos teismas), posėdžiaujantis Amsterdame (Nyderlandai), pripažino, kad dėl 2018 m. rugsėjo 24 d. sprendimo E pareikštas ieškinys nepagrįstas, nes, pirma, net jeigu sugriežtinta slankioji skalė yra „naujas apribojimas“, kaip tai suprantama pagal Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį, šio straipsnio taikymo sritis apribota minėto sprendimo 14 straipsniu, ir, antra, kad, netaikant E šių nacionalinės teisės aktų, jo padėtis taptų palankesnė nei Sąjungos piliečių, o tai prieštarautų Papildomo protokolo 59 straipsniui.
- 42 E dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui ir tvirtino, kad sugriežtintos slankiosios skalės taikymas jam prieštarauja Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsniui ir kad jo padėtis netaptų palankesnė nei Sąjungos piliečio, jeigu jam nebūtų taikomi minėti nacionalinės teisės aktai.

Dėl prejudicinių klausimų

- 43 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjantis apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos teismo sprendimų, susijusių su S, C ir E, mano, kad siekiant išspręsti pagrindines bylas būtina išaiškinti Sprendimo Nr. 1/80 13 ir 14 straipsnius.
- 44 Šis teismas neatmeta galimybės, kad atitinkami nacionalinės teisės aktai, t. y. 2012 m. kovo 26 d. dekretas, kuriame numatyta sugriežtinta slankioji skalė, gali būti laikomi „naujais apribojimais“, kaip tai suprantama pagal Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį, nes, priešingai nei nacionalinės teisės aktuose, taikytinuose iki šio nutarimo įsigaliojimo, juose nebėra draudimo panaikinti leidimą gyventi užsieniečiams, teisėtai gyvenantiems Nyderlandų teritorijoje ne mažiau kaip 20 metų, todėl Turkijos piliečiams dėl jų sunkiau naudotis teise laisvai judėti šioje teritorijoje.
- 45 Vis dėlto minėtam teismui kyla klausimas, ar Turkijos pilietis, kuris, kaip atitinkami asmenys, turi teisę gyventi šalyje, susijusią su teisėmis, išplaukiančiomis iš Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio C atveju arba 7 straipsnio, kiek tai susiję su S ir E, gali remtis šio sprendimo 13 straipsniu, kad jiems nebūtų taikomi tokie nacionalinės teisės aktai; šis teismas teigia, kad Teisingumo Teismo praktikoje nėra aiškaus atsakymo į šį klausimą.
- 46 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad asmeninis atitinkamų asmenų elgesys kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę pagrindiniam visuomenės interesui. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, visų pirma 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Derin* (C-325/05, EU:C:2007:442, 74 punktą) ir 2011 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Ziebell* (C-371/08, EU:C:2011:809, 82 punktą), matyti, kad remdamasi asmeninio elgesio vertinimu, kuri atliekant paisoma proporcingumo principo ir atitinkamo Turkijos piliečio pagrindinių teisių, valstybė narė, jeigu tas pilietis kelią tokią grėsmę, pagal Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį gali iš jo atimti pagal šio sprendimo 6 ir 7 straipsnius suteikiamas teises. Be to, iš minėto sprendimo 14 straipsnio teksto matyti, kad to paties sprendimo 13 straipsnis taikomas atsižvelgiant į apribojimus, pateisinamus, be kita ko, viešosios tvarkos sumetimais.
- 47 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad nagrinėjamu atveju iš 2012 m. kovo 26 d. nutarimo motyvų išplaukia, jog atitinkamų nacionalinės teisės aktų priėmimas grindžiamas pasikeitusiu viešosios tvarkos apsaugos suvokimu Nyderlandų visuomenėje. Šiuo atžvilgiu jis daro prielaidą, kad asmeninis S, C ir E elgesys sudaro realią, esamą

ir pakankamai rimtą grėsmę visuomenės interesui, todėl jų teisė gyventi šalyje iš esmės gali būti panaikinta pagal Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnį. Tačiau šiam teismui kyla klausimas, ar Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis taikomas tuo atveju, kai užsienietis jau naudojasi teisėmis pagal šio sprendimo 6 arba 7 straipsnius, ir, jei taip, kaip šio sprendimo 13 ir 14 straipsniai tarpusavyje susiję.

48 Šiomis aplinkybėmis *Raad van State* (Valstybės Taryba) nusprendė sustabdyti bylą nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Turkijos piliečiai, kurie naudojami Sprendimo Nr. 1/80 6 arba 7 straipsniuose nustatytomis teisėmis, taip pat gali remtis Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsniu?
2. Ar, vadovaujantis Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsniu, galima daryti išvadą, kad Turkijos piliečiai nebegali remtis Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsniu, jei dėl jų asmeninio elgesio kyla esama, reali ir pakankamai rimta grėsmė vienam iš pagrindinių visuomenės interesų?
3. Ar, siekiant pateisinti naują apribojimą, pagal kurį Turkijos piliečių teisė gyventi šalyje dėl viešosios tvarkos sumetimų gali būti panaikinta net ir po 20 metų [teisėto gyvenimo šalyje], galima remtis pasikeitusiomis visuomenės pažiūromis, dėl kurių buvo nustatytas naujas apribojimas? Ar pakanka, kad naujuoju apribojimu būtų siekiama viešosios tvarkos tikslo, ar reikia, kad apribojimas taip pat būtų tinkamas šiam tikslui pasiekti ir neviršytų to, kas būtina jam pasiekti?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 49 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad Turkijos piliečiai, turintys šio sprendimo 6 ir 7 straipsniuose numatytas teises, gali juo remtis.
- 50 Šiuo klausimu iš Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio teksto matyti, kad jame įtvirtinta *status quo* išlyga, pagal kurią valstybėms narėms draudžiama nustatyti naujų apribojimų, susijusių su darbuotojų turkų ir jų šeimos narių, kurie teisėtai gyvena ir dirba jų teritorijoje, įsidarbinimo sąlygomis.
- 51 Kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, ši *status quo* išlyga veikia tiesiogiai (2003 m. spalio 21 d. Sprendimo *Abatay ir kt.*, C-317/01 ir C-369/01, EU:C:2003:572, 58 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija) ir taikoma Turkijos piliečiams, kurie dar neturi teisės įsidarbinti ir atitinkamai apsigyventi šalyje pagal šio sprendimo 6 straipsnio 1 dalį (2010 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-92/07, EU:C:2010:228, 45 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Iš tiesų minėta *status quo* išlyga pagrįsta tuo, kad valstybės narės išsaugojo teisę leisti Turkijos piliečiams atvykti į jų teritoriją ir joje įsidarbinti pirmą kartą, ir ja siekiama, kad nacionalinės valdžios institucijos nesiimtų priemonių, galinčių trukdyti įgyvendinti Sprendimo Nr. 1/80 tikslą įtvirtinti laisvą darbuotojų judėjimą, net jei pirmajame etape, siekiant laipsniškai įgyvendinti šią laisvę, gali būti išlaikomi anksčiau galioję nacionaliniai apribojimai įsidarbinimo srityje. (šiuo klausimu žr. 2003 m. spalio 21 d. Sprendimo *Abatay ir kt.*, C-317/01 ir C-369/01, EU:C:2003:572, 80 ir 81 punktus).

- 52 Vis dėlto iš suformuotos jurisprudencijos taip pat matyti, kad ta pati *status quo* išlyga apskritai draudžia bet kokią naują vidaus priemonę, kurios tikslas ar pasekmė būtų tai, kad Turkijos piliečio naudojimuisi laisvu darbuotojų judėjimu nacionalinėje teritorijoje būtų taikomos griežtesnės sąlygos nei tos, kurios jam taikytos atitinkamoje valstybėje narėje Sprendimo Nr. 1/80 įsigaliojimo momentu (2017 m. kovo 29 d. Sprendimo *Tekdemir*, C-652/15, EU:C:2017:239, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija; taip pat 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Udlændingenævnet*, C-379/20, EU:C:2021:660, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 53 Toks platus aptariamoms *status quo* išlygos apimties aiškinimas pateisinamas Sprendimo Nr. 1/80 tikslu nustatyti laisvą darbuotojų judėjimą. Iš tiesų tiek naujas apribojimas, kuris sugriežtina darbuotojo turko arba jo šeimos narių pirmosios profesinės veiklos sąlygas, tiek tas, kuris, šiam darbuotojui ar jo šeimos nariams naudojantis teisėmis įsidarbinimo srityje pagal šio sprendimo 6 arba 7 straipsnius, apriboja jo galimybę dirbti pagal darbo sutartį, kurią užtikrina šios teisės, prieštarauja minėto sprendimo tikslui įgyvendinti laisvą šių darbuotojų judėjimą.
- 54 Žinoma, kaip pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 2003 m. spalio 21 d. Sprendimo *Abatay ir kt.* (C-317/01 ir C-369/01, EU:C:2003:572) 81 punkte Teisingumo Teismas nusprendė, kad Turkijos piliečio, kuris jau teisėtai dirba valstybėje narėje, nebereikia saugoti pagal įsidarbinimą reglamentuojančią *status quo* išlygą, nes tokia galimybė patekti į darbo rinką jau buvo suteikta ir atitinkamas asmuo likusį karjeros priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpį naudojami teisėmis, aiškiai jam suteiktomis pagal šio sprendimo 6 straipsnį.
- 55 Vis dėlto ši išvada nereiškia, kad tokiu atveju ši *status quo* išlyga netaikoma. Iš tiesų, nors Turkijos pilietis ir jo šeimos nariai, kuriems atitinkamai taikomi Sprendimo Nr. 1/80 6 ir 7 straipsniai, gali remtis iš šių nuostatų kylančiomis teisėmis, nesutikdami su jų judėjimo laisvės įgyvendinimo apribojimais, ir, beje, jie neprivalo įrodyti, kad šie apribojimai yra nauji, todėl prieštarauja minėtai *status quo* išlygai, tie du atvejai gali sutapti.
- 56 Be to, 2003 m. spalio 21 d. Sprendimo *Abatay ir kt.* (C-317/01 ir C-369/01, EU:C:2003:572) 84 punkte Teisingumo Teismas patikslino, kad į Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnio taikymo sritį patenka ne tik Turkijos piliečiai, kurie jau yra integravęsi į valstybės narės darbo rinką. Taigi jie turi būti laikomi patenkančiais į šios nuostatos taikymo sritį.
- 57 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad ginčai pagrindinėse bylose kilo dėl to, kad kompetentingos Nyderlandų institucijos panaikino atitinkamų asmenų teisę gyventi šalyje dėl viešosios tvarkos sumetimų, remdamosi su tuo susijusiais nacionalinės teisės aktais. Šie nacionalinės teisės aktai, priimti Nyderlandų teritorijoje įsigaliojus Sprendimui Nr. 1/80, leidžia kompetentingoms valdžios institucijoms panaikinti teisę gyventi šalyje ir išsiųsti iš šalies darbuotoją turką, kuris teisėtai gyvena šioje teritorijoje daugiau kaip 20 metų ir kuris dėl to įgyja teises pagal šio sprendimo 6 straipsnio 1 dalies trečią įtrauką arba 7 straipsnio antrą pastraipą, jeigu jis kelia esamą, realią ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų.
- 58 Šiuo klausimu iš jurisprudencijos matyti, kad valstybės narės priemonės, kuriomis siekiama nustatyti Turkijos piliečių teisėto buvimo šalyje kriterijus priimant arba pakeičiant, be kita ko, šių piliečių gyvenimo šalyje sąlygas, gali būti laikomos naujais apribojimais, kaip tai suprantama pagal Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Demir*, C-225/12, EU:C:2013:725, 38 ir 39 punktus).

- 59 Taigi nacionalinės teisės aktai, leidžiantys panaikinti atitinkamų asmenų teises gyventi šalyje, kurias jie turi pagal Sprendimo Nr. 1/80 6 straipsnio 1 dalies trečią įtrauką ir 7 straipsnio antrą pastraipą, riboja jų teisę laisvai judėti, palyginti su ta teise laisvai judėti, kurią jie turėjo šio sprendimo įsigaliojimo momentu, todėl jie yra naujas apribojimas kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 13 straipsnį.
- 60 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo gali remtis Turkijos piliečiai, turintys šio sprendimo 6 arba 7 straipsnyje numatytas teises.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

- 61 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad Turkijos piliečiai gali remtis šio sprendimo 13 straipsniu, prieštaraudami dėl „naujo apribojimo“, kaip šis suprantamas pagal šią nuostatą, jiems taikymo, pagal kurią valstybės narės kompetentingoms nacionalinėms institucijoms leidžiama panaikinti tų piliečių teisę gyventi šalyje, motyvuojant tuo, kad, šių institucijų nuomone, jie kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų. Jei atsakymas būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar toks apribojimas gali būti pateisinamas pagal minėto sprendimo 14 straipsnį ir kokiomis sąlygomis.
- 62 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė valstybėms narėms nukrypti nuo šio sprendimo nuostatų, kuriomis darbuotojams turkams suteikiama tam tikrų teisių, taikymo.
- 63 Iš tiesų pagal šį straipsnį Sprendimo Nr. 1/80 skirsnio, susijusio su įdarbinimu ir laisvu darbuotojų judėjimu, nuostatomis gali būti taikomi apribojimai, pateisinami viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos sumetimais.
- 64 Iš to išplaukia, kad priemonė, pažeidžianti Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnyje numatytą draudimą priimti naują vidaus priemonę, kurios tikslas ar pasekmė būtų tai, kad Turkijos piliečio naudojimuisi laisvu darbuotojų judėjimu nacionalinėje teritorijoje būtų taikomos griežtesnės sąlygos nei tos, kurios jam buvo taikomos šio sprendimo įsigaliojimo dieną atitinkamoje valstybėje narėje, gali būti pateisinama viešosios tvarkos sumetimais, kaip nurodyta šio sprendimo 14 straipsnio 1 dalyje. (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Udlændingenævnet*, C-379/20, EU:C:2021:660, 22 ir 23 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 65 Be to, svarbu pažymėti, kad Turkijos pilietis, turintis teisę gyventi priimančiojoje valstybėje narėje pagal Sprendimą Nr. 1/80, kuriam nustatytas toks apribojimas viešosios tvarkos sumetimais, gali jį ginčyti nacionaliniuose teismuose, remdamasis šio sprendimo 13 straipsnyje įtvirtintu draudimu nustatyti „naujus apribojimus“ ir klaidingu minėto sprendimo 14 straipsnio taikymu. Iš tiesų iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad Turkijos piliečiai, kuriems taikomas Sprendimo Nr. 1/80 13 straipsnis, gali juo veiksmingai remtis valstybių narių teismuose, siekdami jam prieštaraujančių vidaus teisės normų netaikymo (2009 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Sahin*, C-242/06, EU:C:2009:554, 62 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Be to, Teisingumo Teismas pripažino, kad Turkijos pilietis, turintis teisę gyventi priimančiojoje valstybėje narėje pagal Sprendimą Nr. 1/80, gali teisėtai remtis šio sprendimo

- 14 straipsnio 1 dalimi šios valstybės narės nacionaliniuose teismuose, siekdamas, kad šiai nuostatai prieštaraujanti nacionalinė priemonė nebūtų taikoma (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d., Sprendimo *Ziebell*, C-371/08, EU:C:2011:809, 51 punktą).
- 66 Vis dėlto, kadangi Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalyje numatyta išimtis yra nuo pagrindinės laisvės, t. y. laisvo darbuotojų judėjimo, leidžianti nukrypti nuostata, ji turi būti aiškinama siaurai, ir valstybės narės negali vienašališkai nustatyti jos apimties (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d., Sprendimo *Ziebell*, C-371/08, EU:C:2011:809, 81 punktą).
- 67 Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kokiomis sąlygomis tokia *status quo* išlygai prieštaraujanti nauja priemonė, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė, gali būti laikoma pateisinama viešosios tvarkos reikalavimais. Konkrečiai kalbant, jam kyla klausimas, ar šioje nacionalinėje priemonėje numatytos slankiosios skalės sugriežtinimu dėl pasikeitusių visuomenės pažiūrų pakankamai atsižvelgiama į tai, kad „viešosios tvarkos“ sąvoka turi būti aiškinama siaurai ir ar tai priklauso atitinkamos valstybės narės diskrecijai.
- 68 Šiuo klausimu reikia priminti, kad nors atsižvelgdamos į savo nacionalinius poreikius, kurie kiekvienoje valstybėje narėje ir skirtingais laikotarpiais gali skirtis, valstybės narės gali laisvai nustatyti viešosios tvarkos reikalavimus, visų pirma kaip laisvo asmenų judėjimo principo išimties pateisinimą (šiuo klausimu žr. 2012 m. gegužės 22 d. Sprendimo *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 23 punktą), naudojimuisi šia diskrecija nustatyti keli ribojimai.
- 69 Iš šio sprendimo 66 punkto matyti, kad viešosios tvarkos reikalavimai turi būti aiškinami siaurai.
- 70 Be to, iš jurisprudencijos matyti, kad valstybių narių priimtoms priemonėms, susijusios su šiais reikalavimais ir nurodytos Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalyje, turi būti tinkamos užtikrinti siekiamo viešosios tvarkos apsaugos tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti (šiuo klausimu žr. 2021 m. rugsėjo 2 d. Sprendimo *Udlændingenævnet*, C-379/20, EU:C:2021:660, 23 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 71 Be to, dėl Turkijos piliečio, kuris, kaip ir atitinkami asmenys, gyvena priimančiojoje valstybėje narėje daugiau kaip dešimt metų, situacijos Teisingumo Teismas, beje, yra nusprendęs, kad referencinis pagrindas taikant Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalį yra Direktyvos 2003/109 12 straipsnis. Iš šio referencinio pagrindo matyti, pirma, kad atitinkamas ilgalaikis gyventojas gali būti išsiųstas iš šalies tik tuo atveju, jeigu jis kelia realią ir pakankamai rimtą grėsmę viešajai tvarkai ar visuomenės saugumui, antra, kad sprendimas išsiųsti iš šalies negali būti pateisinamas ekonominiais motyvais, ir, trečia, prieš priimdamos tokį sprendimą priimančiosios valstybės narės kompetentingos institucijos turi atsižvelgti į atitinkamo asmens gyvenimo šalyje trukmę, jo amžių, išsiuntimo pasekmes atitinkamam asmeniui ir jo šeimos nariams, taip pat pastarojo ryšius su gyvenamosios vietos valstybe arba ryšių su kilmės valstybe nebuvimą (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d., Sprendimo *Ziebell*, C-371/08, EU:C:2011:809, 79 ir 80 punktus).
- 72 Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad priemonių, pateisinamų viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo sumetimais, galima imtis tik tuo atveju, jeigu kompetentingoms nacionalinėms institucijoms atlikus individualų vertinimą, kurio metu laikomasi proporcingumo principo ir paisoma atitinkamo asmens pagrindinių teisių, ypač teisės į privataus ir šeimos

gyvenimo gerbimą, nustatoma, kad atitinkamo asmens individualus elgesys kelia esamą, realią ir pakankamai rimtą grėsmę pagrindiniam visuomenės interesui (2011 m. gruodžio 8 d. 2011 m. gruodžio 8 d., Sprendimo *Ziebell*, C-371/08, EU:C:2011:809, 82 punktą).

- 73 Teisingumo Teismas patikslino, kad, siekiant nustatyti šios grėsmės buvimą, reikia atsižvelgti į faktines aplinkybes, susiklosčiusias po paskutinio kompetentingų institucijų sprendimo priėmimo, dėl kurių grėsmė, kurią atitinkamam pagrindiniam interesui kelia suinteresuotojo asmens elgesys, gali išnykti ar labai sumažėti. (šiuo klausimu žr. 2011 m. gruodžio 8 d., Sprendimo *Ziebell*, C-371/08, EU:C:2011:809, 84 punktą).
- 74 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, reikia konstatuoti, kad aptariamam atveju pagrindinėse bylose nagrinėjamoje nacionalinėje priemonėje numatytas slankiosios skalės sugriežtinimas dėl viešosios tvarkos patenka į Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalyje nurodytą Nyderlandų kompetentingų institucijų diskreciją. Be to, nuoroda į pasikeitusias visuomenės pažiūras, lėmusias šio naujo apribojimo įvedimą, ir tai, kad šis apribojimu siekiama viešosios tvarkos tikslo, gali padėti jį pateisinti.
- 75 Vis dėlto vien nuorodos į pasikeitusias visuomenės pažiūras ir pateisinimo, pagrįsto viešąja tvarka, nepakanka pagrindinėse bylose nagrinėjamai nacionalinei priemonei, priimtai pagal Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalį, pateisinti. Šios priemonės taip pat turi būti tinkamos užtikrinti siekiamo viešosios tvarkos apsaugos tikslo įgyvendinimą ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti, o tai turi įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Atlikdamas šį vertinimą jis turi atsižvelgti į Sprendimu Nr. 1/80 suteiktas teises, ypač į jo 6, 7 ir 13 straipsniuose numatytas teises. Beje, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar šios priemonės numato išankstinį ir individualų atitinkamo darbuotojo turko esamos padėties vertinimą, kuriuo paisoma tiek proporcingumo principo, tiek jo pagrindinių teisių, kaip nurodyta šio sprendimo 71–73 punktuose.
- 76 Šiuo atveju, siekiant nustatyti, ar pagrindinėse bylose nagrinėjami teisės aktai atitinka šiuos reikalavimus, toliau nurodytos aplinkybės gali būti reikšmingos, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Pirma, automatiškumo tarp baudmės skyrimo asmeniui, dėl kurio priimtas Sprendimas Nr. 1/80, ir jam suteiktos teisės gyventi šalyje panaikinimo bei jo išsiuntimo iš Nyderlandų teritorijos, nebuvimas. Antra, tai, kad kompetentingos institucijos, ketinančios priimti tokį sprendimą dėl panaikinimo, turi atsižvelgti į atitinkamo asmens gyvenimo Nyderlanduose trukmę, jo amžių, sveikatos būklę, šeiminių ir ekonominių padėčių, socialinę ir kultūrinę integraciją šioje valstybėje narėje ir jo ryšių su kilmės šalimi intensyvumą, ir galiausiai turi palyginti, pirma, baudmės, kuri buvo skirta atitinkamam asmeniui už jo padarytą nusikalstamą veiką, griežtumą ir, kita vertus, jo buvimo šalyje trukmę. Trečia, priimdamos tokį sprendimą šios institucijos turi atsižvelgti ne tik į tai, ar šis asmuo pakartotinai padarė nusikalstamas veikas per kelerius metus, bet ir į kitas aplinkybes, pavyzdžiui, į tai, kad minėto asmens elgesys po apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo pasikeitė į teigiamą pusę, be kita ko, jis gailisi, ką padarė, nustoja vartoti narkotines medžiagas, pradeda studijuoti, ar, atvirkščiai, tas asmuo neigia faktus, už kuriuos buvo nuteistas, arba juos kvestionuoja.
- 77 Taigi, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad Turkijos piliečiai, kurie, atitinkamos valstybės narės kompetentingų nacionalinių institucijų nuomone, kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų, gali remtis šio sprendimo 13 straipsniu, prieštaraudami dėl „naujo apribojimo“, kaip šis suprantamas pagal šią nuostatą, jiems taikymo, leidžiančio toms institucijoms panaikinti tų piliečių teisę gyventi šalyje dėl viešosios tvarkos sumetimų. Toks

apribojimas gali būti pateisinamas pagal minėto sprendimo 14 straipsnį, jeigu jis tinkamas užtikrinti siekiamo viešosios tvarkos apsaugos tikslo įgyvendinimą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 78 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1980 m. rugsėjo 19 d. Asociacijos tarybos sprendimo Nr. 1/80 dėl Europos ekonominės bendrijos ir Turkijos asociacijos plėtros 13 straipsnis

turi būti aiškinamas taip:

juo gali remtis Turkijos piliečiai, turintys šio sprendimo 6 arba 7 straipsnyje numatytas teises.

2. Sprendimo Nr. 1/80 14 straipsnis

turi būti aiškinamas taip:

Turkijos piliečiai, kurie, atitinkamos valstybės narės kompetentingų nacionalinių institucijų nuomone, kelia realią, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę vienam iš pagrindinių visuomenės interesų, gali remtis šio sprendimo 13 straipsniu, prieštaraudami dėl „naujo apribojimo“, kaip šis suprantamas pagal šią nuostatą, jiems taikymo, leidžiančio toms institucijoms panaikinti tų piliečių teisę gyventi šalyje dėl viešosios tvarkos sumetimų. Toks apribojimas gali būti pateisinamas pagal minėto sprendimo 14 straipsnį, jeigu jis tinkamas užtikrinti siekiamo viešosios tvarkos apsaugos tikslo įgyvendinimą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti.

Parašai.